

2. Матвійчук В.К. Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: монографія. Київ: Національна академія управління, 2011. 368 с.

3. Strafgesetzbuch : in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 47 des Gesetzes vom 21. Dezember 2020 (BGBl. I S. 3096) geändert worden ist. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html> (дата звернення: 26.11.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-44>

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СТІЙКІ ЗЛОЧИННІ ОБ'ЄДНАННЯ

Шульженко Н. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

асистент кафедри кримінального права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого;

старший науковий співробітник

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені

академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Діяльність стійких злочинних об'єднань перешкоджає розвитку нашої держави у напрямку євроінтеграції. Відповідно до п. 1 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23. 12. 2005 р. № 13 вказано, що при розгляді кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями, необхідно враховувати: норми Кримінального кодексу України, в яких визначено особливості кримінальної відповідальності осіб, котрі вчинили злочини у співучасті (статті 26-31); ознаки злочину, що вказують на його вчинення організованою групою (ч. 3 ст. 28) або злочинною організацією (ч. 4 ст. 28); положення статей Особливої частини КК, якими передбачено додаткові ознаки спеціальних видів таких груп чи організацій (статті 257, 258, 260) [1].

Визначальним при дослідженні стійких злочинних об'єднань є ознака стійкості. Яка розкривається у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23. 12. 2005 р. № 13 у п. 11 [1], та у постановках Верховного Суду: у постанові Верховного Суду від 14. 11. 2018 р. у справі № 484/1134/16-к [2], постанові Верховного Суду України від 19 лютого 2015 року в справі № 5-38кє14 [3], постанові Верховного Суду 31 травня 2018 року у справі № 263/4688/15-к [4], постанові Верховного Суду № 338/378/16-к від 27. 11. 2018 р. [5], у постанові Верховного Суду від 17 грудня 2019 року у справі № 336/93/18 [6]. Вважаємо, що складниками стійкості є наявність плану, розподіл функцій і ролей між її учасниками (у цілому ці елементи закладаються під час зорганізованості учасників групи на етапі її створення з трансформацією у її стійкість на етапі вчинення кримінального правопорушення(-нь)), що забезпечує стабільний і згуртований склад членів угруповання; також можлива наявність єдиних для всіх правил поведінки, корупційних зв'язків (останні належать до необов'язкових складників стійкості) [7].

У науці кримінального права існують різні погляди на види стійких злочинних об'єднань. Так, у чинному кримінальному законі, у різних нормах передбачається відповідальність за такі форми стійких злочинних об'єднань: злочинна організація (ст. 255 Кримінального кодексу України (далі – КК України)), банда (ст. 257 КК України), терористична злочинна організація чи терористична організована група (ст. 258³ КК України) та не передбачені законом воєнізовані або збройні формування (ст. 260 КК України). Необхідно зауважити, що наявність зазначених норм не кореспондує з положеннями ст. 28 КК України, в якій міститься вичерпний перелік форм співучасті. Крім того, аналіз слідчої та судової практики дозволяє зробити висновок, що злочинні угруповання, діяльність яких викривається на сучасному етапі, за особливостями будови, формами діяльності, засобами захисту від викриття тощо суттєво відрізняються від об'єднань, діяльність яких викривалась навіть 10 років тому. Отже, положення чинного кримінального законодавства у сфері відповідальності за створення та діяльність стійких злочинних об'єднань потребують вдосконалення відповідно до реалій сьогодення [8].

Стійкими можуть бути такі злочинні об'єднання як група осіб за попередньою змовою, організована група та злочинна організація. Водночас в кожному об'єднанні формування цієї ознаки має певні особливості, пов'язані з трансформацією форм співучасті [9].

Безперечно, не передбачені законом воєнізовані або збройні формування здебільшого є стійкими, тобто створюються зазвичай на відносно тривалий проміжок часу. Однак зараховувати вказану ознаку до обов'язкових недоречно, адже одне з ключових завдань КК України – запобігання злочинам [10].

Враховуючи вищевикладене, можемо виділити наступні види стійких злочинних об'єднань: організована група, злочинна організація, банда, терористична група, терористична організація, банда, воєнізовані або збройні формування.

Література:

1. Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23.12.2005 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>.

2. Постанова Верховного Суду від 14.11.2018 р. у справі № 484/1134/16-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77968934>.

3. Постанові Верховного Суду України від 19 лютого 2015 року в справі № 5-38кк14 URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/88F767B1E30C2FD4C2257E37001D2083](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/88F767B1E30C2FD4C2257E37001D2083).

4. Постанова ККС ВП від 31.05.2018 року у справі № 263/4688/15-к URL: https://protocol.ua/ru/postanova_kks_vp_vid_31_05_2018_roku_u_spravi_263_4688_15_k.

5. Постанова 27 листопада 2018 року у справі № 338/378/16-к <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/78192638>.

6. Постанова Верховного Суду від 17 грудня 2019 року у справі № 336/93/18 <https://verdictum.ligazakon.net/document/86505923>.

7. Детально це питання розглянуто: Шульженко (Невідома) Н.В. Вчинення злочину організованою групою: монографія / Н.В. Невідома. Х.: Право, 2017. 224 с. С. 121-143.

8. Шапкін І.С. Кримінальна відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань: автореф. дис. ... к-та юридичних наук: 12.00.0800.08. Запоріжжя, 2013. С. 4.

9. Вознюк А.А. Актуальні питання визначення стійкості злочинних об'єднань. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 1, 2014. С. 28-39. С. 38

10. Конончук А. О. Кримінально-правова характеристика створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань та участі в них. Дисертація ... доктора філософії за спеціальністю 081. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 263 с. С. 71, 72.